СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 16. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 23-го січня 1945. No. 16. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, January 23, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — 4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ІНАВҐУРАЦІЙНА ПРОМОВА ПРЕЗ. РУЗВЕЛТА СТРІНУЛАСЯ З ЗАГАЛЬНИМ ОДОБРЕННЯМ

ВАШИНҐТОН. — В суботу 20. січня 1945 Френклин Делано Рузвелт складав учетверте присягу як президент Злучених Держав, що буде боронити й підтримувати конституцію Злучених Держав відповідно до своїх найліпших сил і спосібности. Присягу перевів йому предсідник Найвищого Суду Злучених Держав Гарлан Ф. Стон. Дві мінути перед ним зложив присягу віцепрезидент Гері С. Труман.

Була це найкоротра президентська інавґурація записана в історії Злучених Держав. Вона відбулася на полудневім ґанку Білого Дому в приявности найменшого здвигу людей, що збираються при такій нагоді. Таксамо промова президента була найкоротшою з його промов і одною з найкоротших президентських промов в історії Америки. У промові президент підніс такі думки: Ми мусимо жити як люди, не як струси, ані як пси по своїх загородах. Ми навчилися бути громадянами світу. Ми навчилися тої простої правди, за словами Емерсона: „Щоб мати приятелів, треба самому бути приятелем". Президент сказав теж що ми не є досконалі, робимо помилки, але платимо незвичайно велику ціну за науку. Як ціль теперішніх змагань Америки подав президент добуття світового тривалого миру після перемоги.

Прилюдна опінія, висловлена в ґазетах, дає признання президентови за його вірне зясування положення і обовязків, які ждуть його як представника найбільшої демократії світу.

ВОЛЕС ДІСТАНЕ СТАНОВИЩЕ СЕКРЕТАРЯ ТОРГІВЛІ ЯК НАГОРОДУ.

ВАШИНҐТОН. — Дотеперішній секретар торгівлі Джесі Джовнс оприлюднив переписку, яку він мав з президентом Рузвелтом в справі уступлення зо свого становища на те, щоб бувший віцепрезидент Генрі А Волес міг дістати це становище. У листах президента сказано, що віцепрезидент Волес заслуговує на кожне становище, якого він зажадає тому, що він віддав великі прислуги у виборчій кампанії.

У відповіди на таке домагання президента Джовнс виявив свою готовість уступити, але при цій нагоді сказав, що не поділяє думки президента, начеб то Волес був вповні відповідний на це становище. Джовнс теж відказався приняти місце в дипльоматичній службі, запропоноване йому президентом.

НОВИЙ ЛІТАК ВЕЛИТЕНЬ ПРОТИ ЯПОНІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Команда воєнної маринарки оприлюднила продукцію нового типу літака для розшуків і скидання бомб у війні проти Японії. Літак називається Приватів, є розвиненням первісного літака B-24 Ліберайтора, але цілковито від нього різниться. Він озброєний 12-ма гарматами калібру .50 і може втриматися в повітрю 20 годин. Його скорість досягає 250 миль на годину. З винаходом цього літака ніяка частина Японії не може бути закрита перед повітряною фльотою Америки, бо він може легко перелетіти простір 3,000 миль.

ДВА ПІСНІ ДНІ В ТИЖНІ В НЮ ЙОРКУ.

Ню Йорк. — Посадник Фіорельо Ля Ґвардія заборонив продавати мясо у вівторок і пятницю, починаючи від найближчого тижня. Досі в Ню Йорку лише вівторок вважався за безмясний день у ресторанах. Одначе нова заборона не відноситься до малих бар, де продаються кобаски („франкфуртерс") і гамбурські шницлі з канапками.

ПРОФЕСІЙНІ ГРАЧІ НЕ ВВАЖАЮТЬСЯ ЗА РОБІТНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Директор Поборової Служби нюйорської округи полковник Артур В. Мек Дермот видав наказ поліції, щоб пильно слідити за ґемблерами в карти по різних спелюнках і коли кого приловить на газардовій грі, має негайно відослати до поборового бюра для перекляксифікування його до воєнної служби. Найбільше озлобило МекДермота це, що недавно поліція приловила двох грачів, звільнених від військової служби за те, що вони були заняті важною роботою, а це міняти чеки на готівку і тому їх поставлено до кляси 2-А.

ПОГОНЯ ЗА ТРЬОМА НІМЕЦЬКИМИ ШПИГАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральне Бюро Інвестиґацій розіслало по цілому краю картони з написами у великих буквах: „Вонтед Наці Спайс" — „Пошукується націстівських шпигів". На картонах поміщені фотографії трьох шпигів, вивчених в німецьких бюрах і висланих в Америку разом із двома іншими шпигами, що їх приловила американська влада.

Способи забезпеки свободи преси в цілому світі

НЮ ЙОРК. — Директор пресової аґенції „Асошіейтед Прес" Кент Купер з нагоди століття конґреґації Темпл Емануел при 5. евеню і 65. вулиці виголоссив промову, в якій подав засади, на яких має опертися свобода преси в цілому світі. Ці засади такі:

Насамперед треба дати можність свобідно зібрати новинки кореспондентам. Для цієї цілі кореспондент повинен мати незайманість подібну до незайманости дипльоматичних представників. Одначе його становище не має нічого спільного з дипльоматичною службою. Коли яка держава прогналаб кореспондента, тоді допускається „неприязного вчинку", так, начеб прогнала дипльомата. Дипльомати мають за завдання знати, що міркує уряд чужої держави, а пресовий кореспондент має довідуватися, яка є опінія громадянства в чужій державі.

Кореспондент має мати право вживати свобідно комунікаційних засобів. Передаючи прилюдно вісти про настрій населення кореспондент може перешкодити різним тайним затіям, як от тайні затії націстів, що довели до теперішньої війни. Новинки повинні бути правдиві, незакрашувані урядом, який контролює комунікаційні засоби.

РОСІЯ ДОЗВОЛЯЄ ЮНРРА ПЕРЕВІЗ ДОПОМОГИ ЧЕРЕЗ ЧОРНЕ МОРЕ

ВАШИНҐТОН. — Советський уряд дозволив Адміністрації Ріліфу й Реґабілітації Обєднаних Держав перевозити харчі й інші матеріяли для допомоги Польщі й Чехо-Словаччини через одну з пристаней на Чорному морю. Це оприлюднив ґенеральний директор ЮНРРА Герберт Г. Лімен, заявляючи, що тепер вже усунено останні перепони до висилки допомоги визволеним краям в Европі.

ІДЕОЛЬОҐІЧНІ РОЗХОДЖЕННЯ НА КОНФЕРЕНЦІЇ ТРЬОХ ПОТУГ

ВАШИНҐТОН. — Марк Соливан, столичний колюмніст краєвих ґазет, довідується, що в дипльоматичних колах відкрито говорять про ідеольоґічні, а не воєнні цілі найближчої конференції Рузвелта, Чорчила і Сталіна. На попередних конференціях укладано мілітарні пляни і вони тепер приносять успіхи. Тепер приходить завдання перевести в практику засади Атлянтійського Чартеру у визволених краях, тобто право свобідного вибору уряду кожним народом на підставі демкратичних засад. Вітверто кажуть, що засадничі різниці в цих справах панують між Сталіном з одного боку, а Рузвелтом і Чорчилем з другого. Від успішного наладнання цих різниць залежатиме успіх конференції й будучого миру.

Чехи здивовані московською піддержкою української ірриденти

ЛОНДОН. — Чеськословацькі урядники на вигнанню заявляють своє здивовання зприводу видимої піддержки советського уряду для українських домагань відступлення „Карпатської Руси" советському союзови. Цю піддержку чехословацькі урядники добачують у тому, що київське радіо передає ірридентистичну пропаґанду. Вони кажуть, що московський уряд робить цю пропаґанду через советську Україну.

Цю пропаґанду тут вважають відплатою Сталіна Бенешови за те, що Бенеш відмовився визнати люблинський комітет негайно як тимчасовий польський уряд, як таким його визнав советський уряд у Москві; крім цього Бенеш не переніс свого уряду на Словаччину, як це йому радив советський уряд.

Акцію за відорвання Карпатської України веде тепер д-р Павло Цібере, що належав до чеськословацької державної ради в Лондоні, але три місяці тому з неї зрезиґнував.

АРЦІШЕВСКІ ТОРҐУЄТЬСЯ ЗА УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ

ЛОНДОН. — Польський премієр Томаш Арцішевскі виголосив у пятницю вечором через радіо заклик до польсько-російської угоди. Він почасти вже годиться на ревізію східної границі Польщі, але ще пробує врятувати для Польщі Львів і Дрогобич, пропонуючи, аби землі на схід від Лінії Курзона поділено пропорціонально до числа українського й польського населення.

Арцішевскі назвав люблинський комітет бандою невідомих людей, що можуть подати тільки фальшиві ймена, фальшиві кличі й фальшиві обіцянки.

Заходи польського уряду в Лондоні зєднати польську хлопську партію розбилися.

ПОШИРЯЮТЬ ТЕРИТОРІЮ ЛЮБЛИНСЬКОГО КОМІТЕТУ

МОСКВА. — Польська Пресова Аґенція в Люблині подає, що до ново звільнених міст Кракова, Лодзі, Кельц і Радома прибули судді й прокуратори для чистки людей, що співпрацювали з німцями.

У Польщі проголошено радіом маніфест Національної Ради й тимчасового уряду Польщі (в Люблині), що взиває до піддержки цього уряду й послуху йому. Маніфест покликається на піддержку 4 демократичних партій: хлопської, робітничої, соціялістичної й демократичної. Оповіщує теж переведення земельної реформи в користь безземельних селян. Клеймує гостро лондонський уряд.

Лондонський уряд негайно видав гостру заяву проти цього маніфесту, називаючи його доказом, що люблинський уряд є самозванчий, не має в краю належної піддержки й може удержатися тільки тиранськими засобами.

З АМЕРИКАНСЬКО-НІМЕЦЬКОГО ФРОНТУ В БЕЛЬҐІЇ.—Американські вояки (з крісами в руках) ведуть німецьких полонених до збірних місць, звідки їх відставлять до таборів. Ґрупа тих полонених, що їх бачимо на образку, цікава тим, що отсе перший раз приловлено тих німців, що носять білу одежу, щоб краще ховатись серед снігу.

АЛІЯНТИ ТЕПЕР У РАЙХУ, НА СХОДІ Й ЗАХОДІ

ЧЕРВОНА АРМІЯ ВДИРАЄТЬСЯ В ШЛЕСК, ДОБУВАЄ ТАНЕНБЕРҐ.

ЛОНДОН. — Аліянтські армії тепер уже стоять на справжній німецькій землі на обох її кінцях, на сході й на заході.

На сході Червона Армія звалила німецький спротив на цілому просторі від Східної Прусії на півночі до Мадярщини на полудні. На півночі Третя Білоруська Армія заняла Ґумбіннен, поважну німецьку твердиню, далі від неї на полудне Друга Білоруська Армія вдерлася до Східної Прусії й заняла Ґадбанґен і Таненберґ, котрий вважається серцем юнкерства. Ще далі на полудне Перша Білоруська й Перша Українська Армія вдерлися на німецьку землю й загрозили містови Бреалави на Шлеску. Понад тисячку місцевостей видерто німцям у тих наступах.

НАЦІСТИЧНІ КОМЕНТАТОРИ В КЛОПОТАХ.

Німецькі коментатори видно напружують усі свої умові сили, аби пояснити німцям причини цих кольосальних націстичних невдач.

Пораз перший німці признаються до помилки. Полковник фон Ґаммер каже відкрито, що винувата тут російська артилерія, котрої огонь мовляв убийчий. Більшість замісць вияснювати, кладуть натиск на сильні обронні лінії, що їх виставлено на німецькій землі зараз за границею.

Націстичний уряд видно вживає всіх своїх речників для підбехтування воєнного настрою. Д-р Вернер Навман, підсекретар міністерства пропаґанди, зявився у Познаню й закликав німців до боротьби на смерть проти большевиків. Він заявив, що всі мають остати на місці, а тільки діти до 12 літ життя, матері, плекаючі діти, старці понад 65 літ мають право евакувати загрожену большевиками округу.

СЛОВНІ КОЛЮЧКИ НЕ ПРИПИНЯЮТЬСЯ.

Московське радіо заявило, що російська офензива в Польщі влаштувала вже сцену для аліянтської офензиви на заході. Тепер мовляв Аліянти можуть використати знаменитую позицію й пробитися через Німеччину аж до Берліна.

„Армі енд Нейві Джорнал", орган американських збройних сил, що нераз робив критичні виступи проти російської мілітарної тактики, хвалить офензиву Червоної Армії як знамениту перемогу.

НІМЕЦЬКІ МАСАКРИ У ЛЬВОВІ.

ВАШИНҐТОН. — Советська державна комісія для розсліду німецьких воєнних злочинств каже, що в Львівщині німці стратили велику масу людей, головно москалів, українців, жидів, поляків, французів, чехів і італійців. Трачено теж американців.

НІМЦІ ВІДСТУПАЮТЬ НА ЗАХОДІ.

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — На західнім фронті німці покинули 22 милі широкий пояс з Ґуфалізи до Дікірхи в Арденах й відступили на віддаль чотирох миль.

З колишнього німецького клина в Бельґії німці відступають поспішно на лінію Зиґфрида, так що тепер повстає клин, звернений вістрям у другу сторону. На деяких відтинках німці відступають так скоро, що наступаючі американці тратять з ними звязок.

На інших секторах західного фронту нема поважніших змін.

ПОВІТРЯНІ РЕЙДИ НЕ ПЕРЕСТАЮТЬ.

ЛОНДОН. — 900 бомбовиків і 500 боєвиків узяло участь в останному рейді на німецькі вузли поза фронтовими лініями.

Базовані в Італії літаки били по нафтових маґазинах коло Відня й адрійського порту Фіюме.

МАДЯРЩИНА ЗДАЄТЬСЯ АЛІЯНТАМ.

ВАШИНҐТОН. — Мадярщина здалася безумовно Аліянтам і негайно виповіла війну Німеччині

У своїй угоді з Аліянтами, підписаній у Москві, дебреценський уряд зобовязався вернутися до границь з 1937. року, себто повернути всі території, забрані Югославії, Чехословаччині й Румунії, заплатити Аліянтам 300 мільйонів долярів титулом відшкодування; відшкодовання має бути заплачене до 6 літ.

У цей спосіб скапітулював останній сателіт Німеччини.

ДОБРІ ПОСТУПИ НА ФИЛИПИНАХ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ЛЕЙТЕ. — Американська Шеста Армія на Люсоні, поступаючи двома дорогами, добула провінціяльну столицю Тарлак, що вважається ключем до добуття филипинської столиці Манили. Американці розбили теж японців два летничища, 65 миль від Манили. Клюгу, вбиту в ворожі лінії 50 миль від Лінґайєну, поширено через заняття Вікторії й Ла Пас.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ПОВОЄННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В британськім парляменті принято одноголосно в другому вже читанню проєкт теперішнього міністра праці Ернеста Бевина, котрий то проєкт ґазети назвали „одним з найдальше йдучих політичних документів нашого часу". Цей проєкт має на цілі полагодити питання забезпечити роботи й встановити висоту заплати для британських робітників у повоєнному періоді.

За заявою проєктуючого міністра, що вийшов з Партії Праці, пропонований закон поширяє вже існуюче начас війни британське законодавство. Підчас коли це останнє забезпечувало працю для 10 міліонів робітників, то закон про повоєнне забезпечення обняв би ще півшеста міліона робітників більше; себто, за словами уряду, мав би обняти просто кожного робітника в державі. Проєкт забезпечує робітникам відповідну заплату, зобовязуючи й робітника й підприємця приняти як обовязуючу заплату, встановлені умови існуючою юнією й орґанізацією підприємців; де робітничої орґанізації нема, уряд має право йменувати раду для встановлення робітничої заплати.

Колиб підприємець не держався так постановлених заплат, то щоправда уряд не мав би його карати, але робітник мав би право випозивати назад недоплачену заплату. Цю постанову вважають доказом, що проєкт ставить собі за ціль завести кращі взаємини між підприємцем і робітником, встановити атмосферу доброї волі, взаємного довіря й співпраці. Видно, що промисловий досвід британського народу прийшов до переконання, що таких забезпечень і таких взаємин між робітниками й підприємцями треба найбільше в інтересі одних і других та цілого краю.

Коли такі революційні реформи переводиться в Британії без потрясень, ми можемо оглядати в Америці значно відмінні явища. Як відомо президент Рузвелт виступив з думкою, що уряд повинен би забезпечити робітникам у повоєннім періоді працю та заплату. Ще не поставлено в тій справі конкретного законного проєкту, а вже пішла в рух кампанія проти самої думки, що держава мала би забезпечувати працю й заплату. Наприклад, на онодішньому нюйорському бенкеті Ради Краєвої Промислової Конференції, отже орґанізації підприємців, виступив сенатор Роберт Тефт, один з чільних републиканців, проти урядового забезпечення робіт. Всякі можливі гармати витягнув він проти такої думки: і це буде задорого; і в Америці уряд ніколи такого не робив; і, що найважніше, „така ґарантія є зовсім незгідна зо самою свободою, котра витворила машину, що дає джаби при добрій заплаті". Ще замітніше, що такі представники промисловців можуть найти поплечників серед речників робітничих юній. Серед таких умовин потім не можна й дивуватися, що на полі суспільного законодавства найбільше промислово розвинена країна світу штильгукає позаду економічно відсталих країн.

СВЯТО САМОСТІЙНОСТИ І СОБОРНОСТИ

Коли згадуємо за **„День 22. січня"**, то звичайно перед нашими очима **„соборність"**, себто злука в одну цілість українських земель, віками розлучених. Та добре робимо, що з тою самою силою підкресляємо ще й **„самостійність"**, бож 22. січня 1919 року злучились у Києві в одно дві самостійні українські держави, щоб таким чином створити одну, соборну, самостійну і народоправну українську республику. При тому треба памятати, що по всі віки, пок житиме український нарід, виднітиме в його історії, що як тільки він дістав по віковій неволі сяку таку можливість сказати вільне слово, то воно було висказане 22. січня 1918 року ось так:

„Від нині Українська Народня Республика стає самостійною, від нікого незалежною, вільною, суверенною державою Українського Народу... Власть у ній буде належати тільки до народу України... З усіми сусідніми державами, а саме: Росією, Польщею, Австрією, Румунією, Туреччиною й іншими ми бажаємо жити в згоді і приязни, але ніяка з них не може вмішуватися в життя самостійної Української Республики".

Ось це є те основне, що ввійшло, цілком природно, теж і в Акт Злуки з 22. січня 1919 року, хоч формально тих слів там не було.

Щож ці слова означають?

Нішо інше, а тільки чесну, гідну і достойну поставу культурного, національно свідомого й демократично відчуваючого народу.

А теж: Чи який інший культурний і шануючий себе нарід міг був в даних обставинах інакше поступити? Чи інакше поступилиб американці, англійці, французи, чи які інші народи, що шанують свою традицію і культуру, що люблять свою рідну землю, що знають ціну свободі, що захоплені демократичними ідеалами?

Ні! Ніякий культурний і свободолюбний нарід не був би поступив в подібному випадку інакше, як поступив український нарід, коли в 1918 році відроджував свою державність на східних і західних українських землях, та коли згідно з тим відродженням проголосив офіційно й законно ще й злуку тих самостійних держав в одну самостійну і нероздільну цілість, дня 22. січня 1919 р.

Український нарід передчував, що станеться. Бож свою самостійність п р о голошував він у хвилині, коли вже сунула навала з півночі, щоб ту, українським народом відроджену і для українського народу призначену українську державу, здавити і під Москву підбити.

Український нарід теж і тоді, як приголошував у Києві злуку Західної України з Східною, знав, що він, будучи атакованим з усіх сторін, не вигдержить згодом теж і польського напору і наїзду на західно-українські землі, які бралася силою загарбати Польща, користаючи з того, що через наступ червоної Москви на Україну український нарід не є всилі зорганізувати таку силу, щоб остоятись супроти двох ворогів — з сходу і заходу.

Та проте, не зважаючи на те грізне й важке положення, український нарід таки усамостійнився і обєднався, завівши навіть у таких обставинах такий лад, що не визнавав ніякого насилля над своїми людьми і над чужими, що не визнавав ніяких чрезвичайок чи ґестапів, що не заводив ніяких концентраційних таборів, ні не брався за ніякі примусові виселення, чи інші варварські способи правління народами, що то практикуються ще й нині в тоталітарних державах, а в тому і в поневоленій Україні.

Святкуючи память 22. Січня, ми святкуємо триюмф перемоги правди і справедливости, триюмф найкращих ідеалів демократії. Цей триємф тривав коротко. Та це не міняє в нічому його моральної вартости, ні його міжнародного та історичного значіння. Правда, як переможе в світі брутальна сила і варварство, День 22. січня залишиться тільки спогадом, може й навіки пропавшим. Але як, скорше чи пізніше, прийде пора на справжній кращий лад у світі, на перемогу справжньої моралі й справедливости, тоді певно наново затриюмфує і День 22. Січня. І то як в історії України, так і цілого свободолюбного й морально відчуваючого людства.

Ми свято віримо в те останнє. Та сучасність, коли іде про долю українського народу, чорна, хоч цей нарід далі кладе міліонові жертви за свободу всіх народів і країв, добиваючи своєю кровю гітлєризм і націстівське варварство. Так, покищо тільки текуть ріки, кріваві ріки... Та прийде час, коли Бог дасть одпочити і українському народови і засісти у народів вольних колі! Тільки прийде це по великих, іуже великих ще дальших жертвах і терпіннях. Ось така є гірка правда. Але справжня воля таки засяє над Україною. Так як засяла ясна зірка над Вифлиємом. У це усім нам треба свято далі вірити, до того змагати, в тім напрямі працювати і себе жертвувати.

Ось такі є слова, якими нині промовляє до українського народу пропамятний. День 22. Січня — у нашому розумінню та у нашій вірі.

Микола Чубатий.

Вилсона мрії та дійстність

Недавно нюйорський Таймс приніс інтересну редакційну статтю під заголовком „Мрії Вилсона". Автор статті зачинає від ствердження, що нині знов ідеї Вилсона, себто створення одної світової орґанізації мира починають бути немодні, сильно атаковані. В дальшій частині статті автор мимоволі признає таки слушність американському мрійникови Вилсонови та не вірить, щоб світ міг бути інакше упорядкований ніж по засадам цього великого американця.

Одначе автор статті чогось взяв під розвагу тільки першу частину вилсонівської ідеольоґії, а саме плян през. Вилсона створити світову орґанізацію мира. Натомісць мимоходом тільки заторкнув другу частину його ідеольоґії, а саме його розуміння, що світовий мир не може встоятися без волі народів, яку треба уфундувати на свобідно виявлених бажаннях більшости населення жити під такою чи другою владою.

Стаття, про яку мова, появилася з нагоди 88-річча уродин Вилсона, які що року врочисто обходить так звана Фундація Вилсона в Ню Йорку. Тогорічне святкування зазначилося тим, що почитателі Вилсона набули для фундації новий дім. Церемонія передачі документів купна дісталася на клішу фотоґрафа так, як вона відбувалася в бібліотечнім льокалі дотеперішного приміщення вилсонівської фундації.

На світлині видно поважного Джана Дейвіса, американського амбасадора до Англії за часів Вилсона, відомого протестантського духовника д-ра Фосдика та ще декого. Знимка немов на іронію ідеалів Вилсона — очевидно припадково — відбулася на тлі пропаґандивного советського плякату, який видно зберігається в бібліотеці.

На плякаті дуже цікава надпись по російськи:

„У белофинна два лица
И ты ему не верь
Лицом на запад он овца
Лицом к востоку — зверь".

Це цинічна пляката советської пропаґанди звернена проти фінляндців, на яких Советська Росія напала, брутально поламавши трактат про ненапад та поконавши силою брутальної перемоги слабий народ фінляндців та зрабувала в результаті частину їх території. Пляката, яка цілком припадково дісталася на світлину, а звідси до преси, є очевидною наругою зі всіх ідей Вилсона, і з його ідеї мирного упорядкування світа і з його ідеї свободи та самоозначення народів на світі. Пляката хотілаб оправдувати право Советів забирати їхню землю, бо, мовляв фінляндці у відношенні до Росії це звір, дарма, що перед західним світом вдають вівцю. Мала Фінляндія є отже загрозою потужній Росії.

Це зовсім припадкове тло знимки з вилсонівського святкування в Ню Йорку, ледви чи кому з присутних навіть зрозуміле, бо писане в російській мові, є немов символом прикрого розрізу поміж ідеалами Вилсона і дійсніх нинішних днів та деколи й працею, що ніби то ідей Вилсона боронять. Цей розріз у багатьох почитателів Вилсона зовсім припадковий. Люди найшляхотніші зпоміж американців хотять кращого світа, світа мирного, упорядкованого. Одначе з другого боку вони, підтримуючи за всяку ціну Росію у реалізуванню ідей Вилсона так, як їх Совети применили практично у Фінляндії, мимоволі вони самі хоронять ідеї Вилсона до гробу.

През. Вилсон розумів, що свобода самоозначених народів, воля навіть для національних меншин, це конечна умовина тривалого замиреного світа. Нині, натомісць, багато прихильників ідей Вилсона розуміє цю справу інакше. Вони кажуть, що світ не стоїть на моралі, ні на добрій волі, а стоїть на силі, отже навіть на неморальности. А коли так є, то є тільки дві можливости: приняти насильство, панування сили, як порядкуючий чинник у світі, або зрезиґнувати з міжнародної орґанізації мира. Перше веде до найстрашнішої тиранії для більшости світа, друге до повного ізоляціонізму в Америці, що став траґедією Вилсона та цілого світа.

Не бачимо ми одначе зусиль щоби вийти з того положення двох протилежних собі можливостей та повернути таки до правдивих ідей Вилсона й оперти світ на пануванню моралі, на пануванню волі народів. Саме тому, що багато почитателів Вилсона та його ідей викривили цілу світову систему свого майстра, вилсонізм стає немодним в Америці.

Нещастям такого ідеольоґічного баламуцтва є воєнний союзник демократичних держав, Советська Росія, яка не признає волі народів, а тільки опирається на диктатурі, на силі пястука. За становище Росії нині все поборюється. А бояться не так її сили, чи її впливів, як того, щоб не стратити союзника, так потрібного у боротьбі проти німців. Звідси і конечність іти на компроміси шляхотних ідей Вилсона з насильною советською диктатурою, хоч властиво тут компроміс неможливий.

Саме тоді, коли в Америці розважують ось такі теоретичні проблеми, ті народи, що їх окупувала Росія, стоять перед зовсім важкими реальними проблемами щоденного життя. Вони не мають ніякої свободи слова, ні преси. Вони не мають змоги виховати діти по волі батьків, вони не всилі свобідно вирішувати своє становище у повоєнному світі.

Відомости, які надтягають з Румунії та Болгарії, говорять про повне та б е з ц е р е монне заводження комунізму у тих країнах. Недавно оголошений лист одного американського журналіста в нюйорськім таймсі говорить про тероирстичне панування там советського комуністичного ладу. Президента ради міністрів, демократа Мушанова, що поміг зробити переворот проти німців тай большевикам усадовитися в Болгарії, самі большевики посадили тепер у тюрму на це, щоб його поставити перед суд як воєнного злочинця. Натомісць правдиві злочинці та бувші союзники диктатури фашистів є нині при владі тільки тому, що вони є русофілами.

Така сама справа є теж в Польщі. Там вже нині не рішає не тільки лондонський польський уряд, але не рішають навіть і члени провізоричного самозванчого уряду в Люблині. Нині там про все рішає міністер внутрішних справ, людина від років комуністично вихована в Москві на це, щоби відіграти ролю Джержинського в своїй батьківщині. В Румунії перевертається один кабінет міністрів за другим та й там нині наділі є вже комуністична влада. В однім чи другім краю патріоти валяються по тюрмах. Тож як тут говорити про правдивий світовий мир при помогі такого союзника?

Ідеї Вилсона були дійсно історичного значіння та історичних наслідників. Як нова евангелія волі кинені між поневолені народи світу, вони приннялися та стали засадами їх політичного думання. Це, що нині діється на світі, опанованім червоним російським імперіялізмом, не то не має нічого спільного з ідеями Вилсона про тривале забезпечення мира поміж вільними народами світа, але навпаки є живим і ярким запереченням ідей того президента Америки.

Так як немає ідеольоґічного компромісу поміж червоною диктатурою та правдивим лібералізмом Вилсона, так само неможливий він і в практичній світовій політиці. Доказів на це нині аж надто багато.

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ
У двох частинах
(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю")

116)

Вістки про рішення нарад розійшлися по частинам. Не велике диво, що дізнався про те ворог, по другому боці фронтової лінії. Точно сказав день майбутнього російського наступу перебіжчик, драгунський вахмістр, родом із Східної Прусії. Вищих російських ґенералів за балакучість судити не було можливо. Допитувавший перебіжчика Паволоцький, бо на відтинку чернигівців вахмістр перейшов на російський бік, не знав, що думати. Знов пішла кружляти поміж вояцтвом чутка про зраду ґенералітету. Головною винуватою називали царицю Олександру. Говорили, що вона, користаючися з відсутности царя, щоденно переговорює каблем з Вільгельмом другим, своїм кузином, через Данію... Що на Зимному Двірці установлено якісь сиґнальні шкла і цариця персонально сиґналізує ночами пролітаючим німецьким цепелінам. Підводний кабель через Данію до війни справді існував. З початком війни німці його перерізали на морі, а в боєвій обстанові виловлювати загублені на дні моря кінці дроту і їх вязати — неможливо. Що більше, — і цепеліни зявлялися над Петроградом два чи три разц за всю війну. Але пущені може самим ворогом чутки робили своє, підривали віру вояків у своїх старшин. Ніякі розяснення чи переконування не помагали. Щирий і отвертий до того часу вояк ставав замкненим у собі, все частіше провожав старшину важким, не дружелюбним зором, готовий кинутися вовком. Озлоблення на війну і її спричинників прибирало небезпечні форми. Бракувало когось, хтоб ту озлоблену масу орґанізував, кинув їй гасло розправи з Богу духа винним старшинством. Кіннота і артилерія тим впливам, поки що не піддадала, всеж озлоблені одиниці і серед них попадалися.

Та не зважаючи ні на озлоблення вояцтва, брак авіяції, ні на безлюдність серед ґенералітету, Брусілов самітним розпочав наступ якраз у день народин свого противника з австрійського боку, командуючого четвертою армією, ерцгерцоґа Йосифа-Фердинанда, 4. червня 1916. року.

XXXII.

На оболонях здовж великого села Рудка-Більсько-Вольська виструнилися полки гусарської бриґади. За хвилин десяток надїхав Паволоцький до чернигівців, приняв звіти командантів сотень і станув з адютантом і помічником коменданта полку на чолі розвинених сотенних лав. Він тимчасово командував полком за відсутністю виїхавшого у відпустку полковника Дессіно. Парада відбувалася у боєвій обстанові, тому все заряджено по звичайному — ні парадних строїв, ні спеціяльної муштри. Багато старшин, не то гусарів, навіть не підголилося.

Дожидали високих гостей. На цей день заповіджено приїзд верховного головнокомандуючого, командуючого арміями південно-західного фронту, командуючого восьмою армією, команданта четвертого кінного корпусу, начальника 16-тої кінної дивізії, ну, і командуючого гусарською бриґадою. До штабу дивізії ще зраня вислано верхових коней.

Крім Володченка нікого ще у свойому житті з тих високих осіб гусари не бачили. Не бачили ні разу Ґіленшмідта, за десять місяців його командування корпусом. Вищих начальників і не могли бачити. Корпус належав до третьої армії і західнього фронту. Леш, ні Еверт ні разу на фронт не загостили. Тиждень тому корпус переведено у склад восьмої армії. Добрі команданти у запіллі не сидять, і ось гусарські полки ждуть перегляду. Нетерпляче дожидали, коли надїде верховний вожд армії й володар двох сот міліонової імперії, що займає шесту частину земної поверхні; той земний бог, до якого не одна бабуся у святій простоті молилася. Траплялося, що й вояки відрізували трісочки від ваґону, у якому стояли коні царя у часі його поїздок на фронт. Відрізували і ховали, наче яку святість, у своїх мішках, щоб дітям передати реліквію, внукам розповісти, якої то чести сподобився їх дідуньо. Настрої гусарів, отже легко уявити. Не менш нетерпчим настроєм переймалися гусарські коні, — пекли їх до живого тіла овади й мухи.

Аж показалася по дорозі невелика ґрупа чвалаючих їздців. Коли зближилися — помітили гусарські лави невеликого чоловіка, рудавобородого, у вояцькому убранні зелено-жовтавої барви. Попри нього два слабовиті, сивовусі ґенерали. Рядом з бородатим Володченком опасистий ґенерал з коротко підстриженими сивіючими вусами, ззаду сухий, як скипка, Ніколаєв, пара старшин штабу і ординарці.

Очи усього полку мимоволі приковуються до перших трьох їздців, того середнього особливо. Полкові трубацькі чоти заграли „Слався, слався, наш руский цар". Все завмерло. Лише байдужі до людських ранґ коні пофиркували собі, обганючись від надокучливих мух. Пригадувалося, що багато людей боготворять цього чоловіка, а ще більше ненавидять прихованою, злобною ненавистю, інакше, як Миколою Крівавим не називають.

Паволоцький, за ним адютант, поручник Ярошевич і штандартовий підстаршина з розвиненим штандартом в руці, чвалом пустилися на зустріч цареви. У приписаній віддалі перед царем вмілим, твердим рухом осадив коня, коротко й голосно відрапортував. Не було тут ні писаних рапортів, ні білих, гусарських рукавичок. Не мали рукавичок цар, ні Брусілов і Каледін.

(Дальше буде).

ЖАРТИ.

Проста причина.

„Цікавий я був би знати: чому люди, що люблять позичати книжок, не люблять їх звертати?"

„Дуже просто: лекшеж задержати книжку, ніж її зміст".

Американські военно-полонені не є забуті

Американські военно-полонені в Німеччині й Японії не є забутими людьми. В очах уряду вони все ще є членами збройних сил і країна дбає за них так як дбає за тих, що є в боєвих рядах.

Згідно з рішеннями Женевської Конвенції 1929 року представники невтральних держав можуть відвідувати табори полонених та помагати їм. Ця праця лежить головно в руках швайцарського уряду, Інтернаціонального Червоного Хреста та відділу допомоги военним полоненим при американській Організації Християнської Молоді („УМСА"). На листопад 1944 року американських военно-полонених у ворожих таборах було 65,000, 49,000 в Німеччині та 16,000 в Японії.

Коли американський вояк попадає в полон до німців, його насамперед відправляють до спеціяльного центру, де він переходить через ряд допитів. Зараз-же як він опиниться в цьому центрі, Червоний Хрест дає йому два пакунки — один з річами першої необхідности, другий з продуктами. В першому пакунку є тепла білизна, рушник, мило, гребінь, светер, панчохи, рукавиці, цигарки й навіть оплатки з вітамінами. Пакунок з продуктами важить 11 фунтів і являється додатком до мізерних німецьких харчових пайків. Такий пакунок з додатковими харчами дістає кожний полонений раз на два тижні, доки є в таборі.

Біля 48,000 таких харчових пакунків пакується в нашій країні денно, в чотирьох великих центрах. Армія дає продукти, Червоний Хрест займається пакованням. Німці дозволили Червоному Хресту тримати запаси харчів під рукою на 15 тижнів в місяцях, де є американські полонені. Крім того дається полоненим медичні пакунки та пакуночки з приладами до шиття. Ті, що знаходяться в шпиталях, дістають спеціяльні пакунки. Підчас Різдвяних свят Червоний Хрест посилає спеціялні різдвяні пакунки. Цигарки роздаються регулярно, не зважаючи на те, що їх бракує тут, в дома. Полонений дістає два пуделка („картунс") цигарет раз на два місяці.

Після того, як полонений дістав перші пакунки і перейшов через допити в першому центрі — Дулаг — його відправляють до якогось сталого табору, відповідно до його ранґи та роду служби, або до шпиталю, якщо він ранений. На цілу Німеччину є 47 головних таборів для военно-полонених; від 50 до 75 другорядних таборів та кілька соток таборів праці.

В тих таборах рядові вояки повинні працювати, але старшини і підстаршини ні. Старшини дістають платню від німецького уряду в розмірі, що не перевищує платні старшини в німецькій армії, яка зберігається для полоненого протягом того часу, доки він є в полоні. Рядовий вояк не дістає ніякої платні у ворожому таборі, але якщо він працює, він дістає заплату в сумі сімдесять фенігів, або біля 28 центів на день. Підстаршини дістають біля сім з половиною марок, або три доляри на місяць і можуть зголошуватись до праці. Всі виплати робляться не грішми, а кантинними посвідками, але в тих кантинах не можна нічого дістати крім ножів до голення та пива, що подібне більше до води.

Для підтримки духа американських военно-полонених в таборах влаштовуються різні освітні курси та розваги. В тій ділянці найбільше праці покладає відділ допомоги военно-полоненим при Інтернаціональній Організації Американської Християнської Молоді — „УМСА". Ця організація старається за книжки, забави, гри, різні розваги та курси заочного навчання, які підготовляються при допомозі американських університетів. Серед них є курси англійської та інших мов, математики, мистецтва, книговодства. Більшість таборів мають промислові школи, де полонені можуть навчитися якогось нового ремесла, з допомогою якого зможуть ліпше влаштувати своє життя, коли війна скінчиться. В тих школах вчать столярі, механіки та інші ремісники з цивільного життя. В деяких таборах зорганізовано дорадчі бюра аби допомогти полоненим підготовитися до найбільш відповідного повоєнного заняття. Полонені, які в наслідок поранень не будуть в стані повернутися до своїх попередніх занять, можуть тим часом придбати собі новий фах.

Щодо розваг, вояки можуть бачити кіно, влаштовувати концерти, займатися спортом. „УМСА" доставляє звідси музичні інструменти як для легкої, так і для симфонічної оркестри та всякого роду спортове знаряддя.

Згідно зі звітом, виданим недавно Конгресовим Комітетом Воєнних Справ, з 16,000 американських полонених в Японії ті, що перебувають недалеко самої Японії, знаходяться в ліпшому положенню ніж ті, яких тримають близько боєвих зон. В Японії самій є 4,420 американських полонених. На Филипинах більше число — 9,000. Припускають, що висадка американців на Филипинах не поліпшила умов життя американських полонених. Доходять страшні описи японського брутального поводження з американськими полоненими від початку війни.

Тут старання Червоного Хреста помогти нашим воякам харчами та іншими засобами, зустрілися з великими труднощами. Полонені, яким вдалося втікти, оповідають про страшні знущання, жорстокости. Але Червоний Хрест завше старається поліпшити долю наших полонених, як тільки може. Він не тільки турбується за тих, що опинилися в полоні, але також старається підтримати на дусі їх родини, тут, в дома. Порівнююче недавно почали організувати регулярні сходини родичів военно-полонених. На тих зборах читаються листи, переказуються вістки, порівнюються. Як сказала пані Н. Д. Сторджес, представниця відділу военно-полонених при Американськім Червонім Хресті, „це помагає тим людям мати ближчий контакт зі своїми хлопцями". Завдяки тим сходинам, родичі пізнають, що в загальному настрій наших военно-полонених тримається на високому рівні.

Загальна Рада — ФЛІС.

КОМУНІКАТ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

В місяці грудні 1944 вплинули слідуючі зголошення:

1) Дійсні члени:

Відділ 93 У. Н. С., Сентрал Фолс, Р. Ай. (жертва) $45; Відділ 274 У. Н. С., Філядельфія, Па. $35; Злучені Орг. м. Клівленду $20; по $10: Відділ 93 У. Н. С., Сентрал Фолс, Р. Ай., Орган. Молоді стейту Конетикат, Ню Бритен, Укр. греко-кат. парохія св. Петра і Павла, Когус, Н. Й., Відділ 73 Провидіння, Філядельфія, Па., Відділ 373 У. Н. С., Ст. Луіс, Мо., Відділ 66 Провидіння, Балтімор, Мд., Укр. Прав. парохія св. Йоана, Шерон, Па., Тов. Непорочного Зачаття Діви Марії, Перт Амбой, Укр. Тов. Допомоги Нещасним, Ню Йорк, Відділ 23 У. Н. С., Дербі, Конн., Амер.-Укр. Горожанський Клюб, Стемфорд, Конн., Відділ 161 св. Василія Вел., Ембридж, Па., Український Горожанський Клюб, Ансонія, Конн., Від. 236 УНС., Сейр, Па., Укр. гр.-кат. парохія, Перт Амбой, Н. Дж., Хор Боян, Перт Амбой, Н. Дж., Сестрицтво св. Анни, Перт Амбой, Н. Дж., Молодеча Організація, Перт Амбой, Н. Дж., Відділ 339 У. Н. С., Філядельфія, Па.

Разом дійсні члени $290.00.

2) Спомагаючі члени:

М. І. Палагнюк $20; по $10: п-на Е. Кінаш, В. Хола, П. Сосницький, Я. Удич; по $5: о. М. Мартинюк, П. Лушин, Т. Каськів, І. Титар, В. Ґроцький, А. Будний, П. Слободик, В. Буч, Г. Ґлубовський, М. Гальків, М. Стиранець, В. Лисяк, о. М. Данилович, В. Кузів, І. Плещій, І. Тарновський, М. Голька, М. Боднар, Г. Брунко, М. Шумейко, Ст. Шумейко, Ст. Карпа, М. Рудий, І. Гастюк, В. Лиско, В. Салабун, П. Цап, П. Лобур, В. Ткач, В. Біленький, Р. Калакура, П. Павлусь, п-ні М. Ковальчик, п-ні Максимич, Г. Олійник, М. Соколовський, пастор В. Стангрет, М. Дмитрів, І. Заблоцький, І. Баранюк, П. Слободюк, Д. Сидорович, Т. Юревич, Д. Тигар, п-ні М. Ґой, Марія Ільків, п-ні М. Кмет, Т. Черський, Юлія Ґулька, Б. Ґуляк, А. Ґулька, п-на М. Сталена, Анас. Ґромоцька, М. Скаськів, І. Спурба, М. Басій, д-р М. Чубатий, п-ні Я. М. Чубата, Т. Захарієвич, І. Приступа, Д. Чарко, М. Пукіш.

Разом спомагаючі чл. $370.00.

3) Жертви і збірки:

В. Осадчук (з забави в честь М. Іванюка) $22.75; В. Хома (збірка на похороні Гарасима Ґульки) Нюарк $15; З річниці весілля П. і Анни Нендза (п-ні Свистун) $14.50; І. Триковіян (з нагоди уродин п-ні Бах) $10; п-ні М. Ганусей (з похорону п. Гайнц) $5; А. Присяжний $3; по $2: М. Прокопович, Анна Вусата, І. Марусяк, М. Яцентий, Д. Мотуз, М. Брик, Агафія Ільків, Гелен Матляк, М. Лабіш,; по $1: А. Карчинський, М. Зера, М. Кеселик, К. Рубера, Н. Горішний. **Разом $93.25.**

Видатки на віче в Нюарку $9. — Оголошення на радіо $5.

Разом жертви $79.25.

Зіставлення.

Дійсні члени $290; Спомагаючі члени $370; Жертви і збірки $79.25. — **Разом прихід в грудні $739.25.**

* * *

Замало говорити про поміч жертвам війни; замало нарікати на других. Головне і важне те, чи ви і ваша організація вже сповнили свій обовязок та стали членами Українського Американського Допомогового Комітету!

Чи ви заслали свою членську вкладку та заяву, що хочете ділом помагати нашим жертвам війни?

Щедруйте на поміч вашим братам і сестрам, а зібрані гроші шліть негайно до:

UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
847 N. FRANKLIN STREET
PHILADELPHIA 23, PA.

За Злучений У. А. Д. Комітет:

Д-р Володимир Ґалан, предс.,
Евген Рогач, касієр

Боротьба з дитячим паралїжом

Боротьба з дитячим паралїжом, яку провадить довгі роки організація „Нешенел Фаундейшен фор Инфентайл Перелисис" врятувала життя тисячам та значно зменшила каліцтва, що повстають внаслідок тої страшної хороби.

Для того, щоби придбати засоби для своєї гуманної праці згадана організація влаштовує кампанію за фондом, так званий „Марш Даймів", кождого року в звязку з днем народження президента Рузвелта, який сам мав ту хоробу. Серед кампанії влаштовуються балі в різних містах, по цілій країні, 30-го січня, в день народження президента. З зібраних в той спосіб грошей організація дає на шпиталі, закуповує необхідне зарядження для зачеплених хоробою громад, фінансує наукові дослідження хороби та поширює відомости як берегтися від хороби та як її лікувати. В 1914 році організація розпочала цілокраєву освітню кампанію, щоб ознайомити громадянство з самою хоробою та як найкраще боротися з нею. Поверх 600,000 відповідних брошур поширено безплатно серед родичів, вчителів, громадських діячів через бюра охорони здоровля, асекураційні установи і т. п. В брошурі описано ознаки хороби та подано які необхідні заходи треба зразу робити. Коли протягом останнього року хороба та набрала епідемічного характеру в різних частинах країни, населення вже знало, що треба було в першу чергу робити.

До зачеплених епідемією громад, як рівнож до тих, що були під загрозою епідемії, висилалися спеціяльні поради через радіо. Найбільшу увагу в тих порадах зверталося на те, що люди мають робити, щоб помогти установам по охороні народнього здоровля в боротьбі з епідемією. Але діяльність організації на цьому не кінчається.

Через постійні наукові досліджения вона старається знайти причину тої пошести та винайти нові способи лікування. Поверх $1,600,000 було видано університетам, шпиталям на наукові досліди, на боротьбу з наслідками хороби та на ширення відомостей про те, що зроблено в тій галузі. Завдяки цій організації чимало з кращих американських вчених мають змогу працювати над відкриттям таємниці цеї страшної хороби. Встановлено спеціяльний фонд в сумі $50,000, з якого уділюються стипендії для фахових працівників в ділянці охорони народнього здоровля для додаткової освіти в галузі дитячого паралїжу.

Всі ці старання є можливі завдяки тим засобам, що складаються з даймів (десять центів) і долярів, що їх жертвують яких 50,000,000 американців. Ті фонди уможливлюють хорим дітям мати найкращий догляд та лікування найліпшими методами, які на сьогодня знає медична наука. Добрий догляд не раз рятує хорих від каліцтва.

Статистика за 1944 рік зазначила тисячі випадків захорувань дитячим паралїжом. Хороба набрала епідемічного розміру в стейтах: Ню Йорк, Норт Каролайна та Кентоки. Також значно були зачеплені Тенесі, Вірджінія, Мериленд, Пенсилвенія, Огайо, Мишиґан і Колумбійський Дистрикт. Во всіх тих районах працювали представники вищезгаданої організації разом зі стейтовими та місцевими урядами, аби дати негайну поміч, професійних робітників та необхідні засоби і матеріяли.

Упродовж останніх трьох років найбільше випадків захорувань дитячим паралїжом було в районах, де скупчено багато воєнних робітників. Тому Фундація звертає велику увагу на ті райони, все маючи готові гроші вразі потреби. Дітям дається негайна поміч аби врятувати від каліцтва. Так наприклад в містечку Гикори, в Норт Каролайні більше як 200 хорих дітей — майже все діти ткацьких робітників — було поміщено на лікування до шпиталю, спорудженого за чотири дні. Норски, лікарі, прилади були привезені з різних частин країни. Коли у одного фармерського хлопця, коло Далас, Тексас, зіпсувався апарат для дихання, представник Фундації привіз за дві години механіка з міста віддаленого на 100 миль. Апарат направили.

Засоби, що будуть зібрані від 14 до 31 січня ц. р. підуть на лікування жертв минулих років і нових хорих. 50% зібраних грошей лишається в повітах, де були зібрані, а 50 іде до централі на поширення праці.

Загальна Рада — ФЛІС.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФОРЕСТ ГИЛС, Н. Й.

З похорону на народні цілі.

Дня 29. грудня 1944 р. відбувся похорон бл. п. Теодора Грицея, про смерть якого була обширна новинка в „Свободі" з 28. грудня м. р. По похороні відбулось в домі родини Покійного мале приняття для гостей, що відпровадили тіло Покійного на місце вічного спочинку. Підчас приняття, на заклик гол. предс. У. Н. С. п. М. Мурашка, приявні зложили жертви на народні цілі. Зложили по $10: Е. і О. Ляховичі; по $5: Юлія Грицей, д-р Л. Мищуга, М. Мурашко, Д. Галичин, майор М. Дармограй, І. Пеленський, М. Вишиванюк, М. Насевич, Д. Онуфрик; по $1: пані С. Череватюк, отець Жан, пані М. Демидчук, пані Й. Чемерис, пані Ликтей, пані С. Роспонд і пані С. Соболь. Разом $63.00. — Гроші ці розділено: $20 на укр. кат. церкву в Асторії, $20 на квартальник Укр. Конгресового Комітету і $23 на працю Українського Допомогового Комітету.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КУРТІС БЕЙ, МД. — Бр. св. Петра й Павла, від. 81, повідомляє всіх своїх членів, що на річних зборах вибрано такий уряд на 1945 рік: В. Чачка, предс.; І. Іванюк, заст.; А. Хімяк, кас.; П. Баворовський, заст.; А. Блауцяк, секр.; М. Вітовський, заст.; М. Шуба, Т. Колодницький, опікуни Хворих; М. Ястремський, О. Чикита, М. Крисоватий, контрольори. В 1945 році збори будуть відбуватися в четверту неділю по першім, в 2. годині пополудні, замісць у 5. год. — А. Блауцяк, секр.

СКРЕНТОН, ПА.—Братство св. Володимира, від. 162, повідомляє, що *річні збори* відбудуться в неділю, 28. січня, в годині 3. пополудні, в У. Г. Каюбі на Лакавана Еве. Члени мають вибрати уряд на 1945 рік, а також почують звіт за 1944 рік. — І. Васильків, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Річні збори Бр. св. О. Николая, від. 106, відбудуться в неділю, 28. січня, в годині 12. вполудне, зараз по Сл. Божій, в галі церковній, Оклей і айс ул. Просимо всіх членів і членицъ прийти на збори самі, а не посилайте дітей. На річних зборах має бути присутній кожний член і члениця. Є важні справи. оКнтр. комісія дасть звіт за цілий рік і відбудуться вибори уряду на 1945 рік. Буде також вибір делеґатів на конвенцію У. Н. Союзу. Довжуючі члени мають прийти на збори і вирівнати залеглий довг, бо інакше будуть суспендовані. Просимо членів вписувати своїх дітей до У. Н. Союзу, бо дешевшого обезпечення нігде не дістанете. — За уряд: В. Любас, предс.; М. Попіл, кас.; Г. Дацьків, секр.

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА...
КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ!

ОСТОРОГА ТИМ, ЩО ВЖИВАЮТЬ ЗАБАГАТО ОЛИВИ НА ПАЛИВО

Бюро Контролі Цін заявило, що багато власників домів забули, що олива на паливо підлягає пайкуванню і вже зужили її більше ніж було призначено на 1944-45 рік. Це є зовсім не мудро, бо коли пізніше позимніє, то видавши всі пайкові значки, люди, які вже спалили загабато оливи, не матимуть спромоги купити налива і будуть мерзнути. БКЦ радить всім тим, що огрівають оливою доми, не палити більше, як треба, бо запас оливи находиться в такому самому критичному стані, як це було зимою 1942-43 року. — OBI.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

Куток мови

ПОМИЛКА, ЯКУ РОДИЧІ МОЖУТЬ НАПРАВИТИ.

Читаю різні часописи й дуже цікавлюсь дописами наших людей, які не пишуть на те, щоби хвалити себе, чи когось іншого, але на те, щоби зацікавити український загал в Америці чи деінде, а тим більше нашу тут роджену молодіж, котра вже почала інтересуватись та цінити культуру своїх батьків.

Та молодь старається і заохочує своїх приятелів, чи приятельок, котрі ще на жаль дуже мало знають, хто вони і чиї діти. Жаль мені дуже таких дітей, що терплять без знання свідомости своєї нації. Тут позволю собі на критику недбальства власних родичів.

Певно, ми вже всі знаємо, що дитина найперше учиться від своїх родичів. Найби вона від них нічого більше не навчилася лише рідної мови, то вже ті родичі роблять великий поступ, бо коли така дитина підросте й піде до школи, вона тішиться, що вміє говорити рідною мовою й її лекше вчитися, ніж дітям, що не знають рідної мови. На жаль, тут вина тих родичів, котрі що так скажу, спаралізують свою дитину ще від початку, коли дитина зачинає говорити. Чую наприклад: „Мері, де деді?" Або: „Майк, комон сюди, до мами!" Або: „Джов, вже тен клак; Час до чорць!" і т. і. Чиж можна сподіватись, що та дитина буде говорити чисто рідною мовою, чи не покалічить її та не помішає як горох з капустою? Така дитина не буде також говорити чисто англійською мовою. Хотяй ця мова для неї дещо лекша, то всеж вона буде додавати до неї слів іншої мови, бо так навчилась змалку від своїх родичів.

Кожного українця чи українку, що дорожить своєю рідною мовою, заболить серце, коли почує, що хтось потрафить так нищити її. Колиж діти старшої ґенерації так калічать, то щож можна сподіватись від дітей молодшої ґенерації?

Але ось був у нашій місцевости концерт в честь Святого Отця Николая. Давала концерт шкільна дітвора під проводом Сестер Василіянок. Діти старші і молодші, навіть ще дуже молоденькі 5 або 6-літні. Між ними була 6 чи 7-літня дівчинка айриських родичів, котра теж ходить 2 дні на тиждень до української школи Сестер Василіянок. Я певна, що Сестри Василіянки мусіли тяжко працювати, бо програма була дуже гарна і діти вивязались зо своїх роль знаменито, пописуючись при тому гарно зі своїми здібностями й виявляючи культуру своїх предків.

Лиш одно дуже мене заболіло, коли почула, що діти старші, старшої ґенерації, не вимавляють виразно слів рідної мови. Тут позволю собі на критику самих родичів за недбальство поправити дитині слово, яке вона не може чи радше не знає, як сказати. Зате по моїм старім лиці покотилась слеза радости, коли зачали дуже виразно щебетати маленькі діти молодшої, тутродженої генерації, як також, коли дитина айриська так гарно співала наші пісні з нашими діточками.

Певно, що айриські родичі цінять високо нашу культуру, коли посилають свою дитину до нашої школи. А що ми, українці?

К. С.

(Примітки Редакції. — Допис порушує низку питань, над розвязкою котрих ламає собі голови багато учителів. Журяться наші іміґранти, як їх молодь вимовляє непоправно українські слова, журяться американські вчителі, як американська молодь не вимовляє якслід американських слів.

Природно, сили американських учителів для розгляду цих справ багато більші, ніж наші сили для розсліду недостач нашої молоді при вимові української мови. Хоча американська мова інакша від української, всеж і від учителів американської мови можемо багато навчитися про українську.

Передусім, що не все треба винувати дитину, як вона не може вимовити якслід якогось слова. Стверджено, що деякі діти не вміють якслід зложити губ кругом, аби вимовити „а" в слові „фадер". Дитина, що має катар у голові, не може вимовити якслід носових звуків „м" і „н". Людина, що говорить скоро, по звичці чи з конечности, не вимовляє звичайно якслід родівника „де" й слова „ю", і проковтує цілі склади в таких словах, як „тревелинь", „коверинь" або „дайепер". При розсліді недостач дітей щодо вимови вчителі відкрили, що діти звичайно не знають, як видавати зо себе потрібний звук. Винувати за ще одначе родичів теж не можна, бо родичі часто, хоча знають цей звук видавати, не знають пояснити дитині, як це вони роблять.

Коли такі трудноші стрічаємо при вимові слів, коли людина має до діла з одною мовою, то якіж трудноші вона має коли їй треба послугуватися двома мовами! Нам інколи здається, що людина зовсім зайво послугується двома мовами. Здається, що їй було би краще послугуватися одною мовою, та це нібито її вина, як вона мішає дві мови, як горох з капустою. Наприклад, матері було би краще кликати хлопця до „церкви", а не до „чорцю". Адже по анґлійськи „чорч", по нашому „церква". Це правда, але при слові „церква" іміґрантка уявляє собі щось інакше, ніж та „чорч", до якої вона йде. Аджеж і в краю, латинська церква це церква, і українська церква це церква, а прецінь ми латинську церкву називали „костел", а поляки український „костел" називали „церкеф". Отже міг би хтось сказати, що ми ще в краю самі „знечищували" свою мову, вживаючи слова костел. Зрештою, і слово „церква" первісно ледво чи словянське слово й воно певно якийсь далекий родич і американського „чорчу", і німецької „кірхе", а всі вони разом виводять рід з грецького слова „кіріякос", що означає „панський", від „кіріос", пан, або той, що має владу. Колиж ми не маємо нічого проти вживання слова „церква" в українській мові, а вживання „чорцю" вже нас разить, то видно справа не в тому, щоби чужих слів зовсім не вживати, але в тому, як їх уживати. Видно, що як яка мова вживає чужих слів, вона повинна ті слова перебрати до себе та перетворити так, аби вони виглядали як рідні слова. Аби чуже слово могло вживатися в українській мові, воно має мати таку форму, аби його можна відміняти. На всякий випадок, треба перебирати з умінням, з відчуттям своєї мови.

Трудноші людей кожної мови з вимовою слів іншої мови ще більші, і ці трудноші всяка думаюча людина повинна старатися якслід розуміти, аби не накидатися на невинних людей несправедливо. Люди знають коло триста відмінних звуків. Однак ніяка осібна мова не вживає всіх тих звуків, а обмежується якою пів соткою звуків. Стільки звуків знає анґлійська мова (може дещо більше) і стільки звуків (може дещо менше) знає українська. Деякі українські звуки такі самі як анґлійські, але є деякі відмінні. Кожна людина, вживаючи через кілька літ одної мови, складає свої мовні органи так, що її вже цих нових відмінних звуків чужої мови навчитися важко. Чим старша людина, тим важче. Тому старі іміґранти не можуть навчитися американської мови так, як малі діти, а молодші діти лекше навчаться української мови батьків-іміґрантів, ніж старші діти тих самих іміґрантів. Є в українській мові деякі звуки, яких старші діти не навчаться, як є в американській мові звуки, яких старші іміґранти не навчаться. Критикувати їх зате нічого не поможе. Правда, інколи бувають люди, що й в старім віці навчаться нових чужих звуків, але люди з такими (акторськими) талантами це рідкість, виїмок, з якого не можна робити правила для всіх інших людей. Як найдемо таку людину, ми повинні її мовний талант піддержувати й розвивати, але ним інших людей міряти на ніщо не придасться; як будемо це робити, то ми цим тільки пересічній людині нащіпимо почуття нижчости, яке замісць помагати їх при розвою таких талантів, яких вона не має, буде їй перешкаджати розвивати такі дарування, які вона має. Знання свобідного вживання всякої мови це штука, а всяка штука залежить від практики. Тому вимову дітей розвивається не соромлячи їх, чи їх батьків, а через давання дітям як найбільше нагоди вживати тої мови, котрої ми хочемо їх навчити. Дамо дітям досить тої нагоди навчитися української мови, то діти її навчаться без додаткових підбехтувань. Не дамо, підбехтування не багато придадуться).

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ТАРЗАН, ч. 1112. Дивний плян.

Мешкання Гітлера в уряді канцлера. Входить Ґерінґ і д-р Ґебельс. Фірер, настав час виконати плян з Тарзаном.

Чи ви певні, що все в порядку? Якби трапилася помилка...

Це не була би наша перша помилка, але це була би наша остання.

Професор Малінус запевняє мене, що все готове. Підім погляньмо.